

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜKLERİNİN RESMİ KURUMLARA BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ

*Notification Obligations of Trade Registry Offices to Official
Institutions*

Av. Fahri ÖZSUNGUR

ÖZET

Resmi kurumlar arası bilgi alışverişinin gerekliliği, değişen teknoloji ve gelişen ekonomi karşısında gün geçtikçe artış göstermektedir. Ticari işletmelerin birçok resmi kurumla olan hukuki ve mali ilişkileri düşünüldüğünde, resmi kurumlar arası iletişimin ticari işletmeler ile bu işletmelerden doğrudan etkilenen gerçek kişiler açısından gittikçe önem kazanmaya başladığı görülmektedir. Ticaret sicili müdürlüklerinin ticari işletmeler açısından merkezi bir konumda olması, ticaret sicili müdürlükleri ile diğer resmi kurumlar arasındaki bilgi alışverişi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, ticaret sicili müdürlükleri ile diğer resmi kurumlar arasında bilgilendirme açısından hukuki yükümlülüklerin nitelendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, ticaret sicili müdürlüklerinin resmi kurumlara bildirim yükümlülüklerinin sınırları ve hukuki nitelemesi açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ticaret sicili müdürlüğü, resmi kurumlara bildirim, ticaret sicili müdürlüğünün bildirim yükümlülüğü

ABSTRACT

The requirement of the information agreement with official institutions is increasing progressively in the presence of changing technology and improving economy. When the jural and financial relations of business firms with a lot of official institutions are thought, it is seen that the communication with official institutions has started to increase in importance

progressively in terms of business firms and the persons directly affected by these firms. The centrality of trade registry offices and other official institutions. In this context, the qualification of the jural obligations in terms of the notification between trade registry offices and other official institutions is obligatory. In this study, the limits and qualification of notification obligations to official institutions of trade registry offices are tried to be explained.

Keywords: Trade registry office, notification to official institutions, notification obligation of the trade registry offices

Hukukun üstünlüğüne...

GİRİŞ

Ticaret sicili müdürlükleri, ticari işletmelerin kayıtlarını ticaret sicili yönetmeliği ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun öngördüğü hükümlere göre tutmakla ve tescil kayıtlarını da bir kısım mevzuat hükümleri gereği ilgili resmi kurumlara bildirmekle yükümlüdür. Ticari işletmelerin yönetim biçimleri düşünüldüğünde, bu işletmeleri fiilen gerçek kişilerin yönettiği açıktır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilen yenilikler bağlamında tüzel kişi temsilcinin¹ temsil yetkisinin hukuken varlığı düşünüldüğünde tüzel kişiyi temsil edecek, tüzel kişi adına hareket edecek bir gerçek kişinin² olması zorunludur. Gerçek kişinin temsil yetkisini, kullanma durumunun zorunluluğu karşısında, resmi kurumlar arası iletişimin çeşitlenmesi ihtimali de artmaktadır. Tüzel kişiler ile gerçek kişilerin mali, sosyal ve hukuki

¹ Bkz., Tekinalp, s. 195; Kendigelen, s 249; 6102 sayılı Kanunun 623 üncü maddesinin ikinci fıkrasında “Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler.” açıkça tüzel kişi temsilciden bahsedilmiştir.

² 6102 sayılı Kanunun anonim şirketlerde yönetim kurulunu düzenleyen “Üyelerin sayısı ve nitelikleri” başlıklı 359 uncu maddesinin sırasıyla ikinci “Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir.” ve üçüncü “Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır. (Mülga ikinci ve üçüncü cümle: 26/6/2012-6335/42 md.)” fıkralarında tüzel kişilerin temsil yetkisi karşısında gerçek kişilerin belirlenme zorunluluğu hüküm altına alınmıştır.

ihtiyaçlarına göre çeşitlenen ve her geçen gün artış gösteren resmi kurum kayıtlarının da gittikçe artış göstermesi mevzuat hükümleri ile getirilen düzenlemelerle, resmi kurumlar arası iletişim açısından, birçok kurumun bildirim yükümlülüğünü artırmaktadır.

Ticaret hukukunun düzenlenmesinde gözetilen, Alman Ticaret Kanunu'nun da benimsediği "Sübjektif Sistem"³ ilkesine göre, tacirin merkez alınmasının sonucu olarak nihai olarak gerçek kişi kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, aşağıda ticari işletmelerin tescil edildiği ticaret sicili müdürlüklerinin hangi kurumlara, hangi durumlarda, hangi sürelerde bildirim yükümlülüğünün doğduğu konuları üzerinde durulmuştur.

I. VERGİ USUL KANUNU'NDAN DOĞAN BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

17.06.2003 tarih, 25141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan 4884 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 12 nci maddesi ile değişik 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 153 üncü maddesi ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre şirket kuruluşlarında (anonim, limited, kollektif, komandit şirket) ibrazı zorunlu olan "Şirket kuruluş dilekçesi ve bildirim formları" şirketin bağlı bulunduğu Vergi Dairesine ticaret sicili müdürlüklerince bildirilir. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "İşe başlamayı bildirme" başlığı altında düzenlenmiş olan 153 üncü maddesinde kurumlar vergisi mükellefi olup da 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 30 uncu maddesine karşılık gelen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 28 inci maddesine göre, tescil için başvuran mükelleflerin başvurularına ilişkin belgelerinin birer suretlerinin mükellefin vergi dairesine bildirilmesi yükümlülüğü ticaret sicili müdürlüğüne yüklenmiştir.

Ticaret sicili müdürlüklerinin yukarıda anılan mevzuat hükümleri çerçevesindeki bildirim yükümlülükleri şirketler için geçerlidir. Başka bir deyişle gerçek kişi ticari işletmelerin ilgili vergi dairesine bildirim yükümlülüğü, 4884 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un altıncı maddesi ile değişik 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 168 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince

---

³ Bilgili/Demirkapı, s. 4

gerçek kişinin kendisine yüklenmiştir. Bu durumda, ticaret sicili müdürlüklerinin gerçek kişi ticari işletmelerin işe başlamasını bildirme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Ticaret sicili müdürlüklerine yüklenen bildirim yükümlülüğü açısından 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 168 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen “Şirket” kelimesinin anlamı, bildirim yükümlülüğü açısından önem arz etmektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 135 inci maddesinin birinci fıkrası ve diğer hükümleri irdelendiğinde “Şirket”⁴ kelimesinin “Ticaret şirketleri” ni ifade ettiği; aynı Kanunun 124 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise “Ticaret şirketleri”⁵ nin, kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerini ifade ettiği görülmektedir. Aynı şekilde gerek 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 153 üncü maddesinde gerekse 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda 27 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen “Kurumlar vergisi mükellefi” kavramının da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun birinci maddesinde kurumlar vergisi mükellefleri sayılmıştır. Bu hükme göre sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadî kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler, iş ortaklıkları kurumlar vergisi mükellefidir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124 üncü maddesine göre “şahıs şirketleri” kollektif ve komandit şirketler, “Sermaye şirketleri”⁶ ise limited, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler şeklinde tahdidi olarak sayılmıştır. Tahdidi bu sınırlamalar karşısında yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde ticaret sicili müdürlüklerinin, tescil için başvuran limited, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, kooperatifler, iktisadî kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler ve iş ortaklıklarının başvuru evraklarının bir suretinin ilgili vergi dairesine bildirim yükümlülüğü mevcuttur.

Ticaret sicili müdürlüğünce işe başlama bildiriminde, başvuru evraklarının bir suretinin ilgili vergi dairesine gönderilmesi zorunludur. Başvuru evraklarından, 27.01.2013 tarih, 28541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Ticaret Sicili Yönetmeliği ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda her ticari işletmenin tescili için ilgili ticaret sicili müdürlüğüne

⁴ Bkz., Göktürk, Kürşat, Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Mayıs 2013, C. XVII, Sa. 1-2, (s. 631-662), s. 634 vd

⁵ Bkz., Bilgili/Demirkapı, s. 51

⁶ Bkz., Karahan, s. 29

verilmesi zorunlu olan başvuru evrakları anlaşılmalıdır. Süre yönünden ise; 4884 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un altıncı maddesi ile değişik 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 168 inci maddesinin birinci fıkrasına göre ticaret sicili müdürlükleri bu bildirimleri ilgili vergi dairelerine şirketlerin kuruluşlarının tescil tarihinden itibaren on gün içinde yapmaları gerekmektedir. On günlük süre azami ve kesindir⁷. Süresi içerisinde gerçekleştirilmeyen yani pasif eylemlerin mevzuat hükmü ile yaptırıma bağlanması durumunda bu sürenin azami süre olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Zira aynı Kanunun 153 üncü maddesinde bu bildirim zamanında yapılmamasının yaptırımı, usulsüzlük cezası hükümlerinin uygulanmasına bağlanmıştır.

II. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR KANUNU UYGULAMA YÖNETMELİĞİ'NDEN DOĞAN BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

20.08.2003 tarih, 25205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin dördüncü⁸ maddesinde ticaret sicili müdürlüklerinin bildirim yükümlülüğünden bahsetmektedir. Ticaret sicili müdürlüklerince, 17.06.2003 tarih 25141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu kapsamındaki şirket ve şubelerin kuruluşları esnasında söz konusu şirket ve şubelerin ilgilileri tarafından hazırlanacak kuruluş bildirim formu ve dilekçenin bir nüshası, ticaret sicili yönetmeliği ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile ilgili mevzuat hükümleri gereği tescil ve ilan edilmesi gerekli olan tüm şirket sözleşme değişikliklerinin birer nüshaları, şirketlerin ticaret sicili müdürlüklerine bildirdikleri "Ortaklar listesi"⁹ ile "Hazirun cetveli"¹⁰ nin birer nüshalarının Ekonomi Bakanlığı'na bildirilmesi gerekmektedir.

⁷ 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 94 üncü maddesinin birinci fıkrası " kanunun belirlediği süreler kesindir. " hükmünü amirdir.

⁸ Anılan madde hükmünde "Bu çerçevede; ilgili Ticaret Sicil Memurlukları, a) Kanun kapsamındaki şirket ve şubelerin kuruluş aşamasında ilgililerce doldurulacak "Şirket ve Şube Kuruluş Bildirim Formu ve Dilekçesi"nin bir nüshasını, b) Bu şirketlerin tescil ve ilana tabi her türlü ana sözleşme değişikliklerinin bir nüshasını, c) Bu şirketlerce ilgili Ticaret Sicil Memurluğuna iletilen "Ortaklar Listesi" veya "Hazirun Cetveli"nin bir nüshasını, (Değişik ibare: RG-3/7/2012-28342) Bakanlığa gönderirler." denilmektedir. Bu hükümde bahsi geçen "Bakanlık" aynı Kanunun üçüncü maddesi gereğince "Ekonomi Bakanlığı" dır.

⁹ Bkz., Karahan, s. 546

III. 4054 SAYILI REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'DAN DOĞAN BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

27720 sayılı 05.10.2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış olan 2010/5 tebliğ numaralı 4054 Sayılı Kanun Uyarınca Anonim ve Limited Şirketlerin Yapacakları Ödemelere İlişkin Tebliğ’den anlaşılacağı üzere 1/10/2004 tarihli ve 25600 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olan 4054 Sayılı Kanun Uyarınca Anonim ve Limited Şirketlerin Yapacakları Ödemelere İlişkin Esaslar başlıklı tebliğin beş ve altıncı maddelerinin yürürlüğünün devam ettiği anlaşılmaktadır. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının c bendi ile 4054 Sayılı Kanun Uyarınca Anonim ve Limited Şirketlerin Yapacakları Ödemelere İlişkin Esaslar başlıklı tebliğin ikinci maddesine göre yeni kurulacak ya da sermayelerini artıracak olan limited ve anonim şirketlerin kuruluş işleminde sermayelerinin, sermaye artırımında ise artan sermayenin onbinde dördü nispetinde yapılacak ödemelerin banka dekontunun Ticaret Sicili Yönetmeliği’ne göre tescil esnasında ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir. Yukarıda anılan mevzuat hükümleri gereğince anılan onbinde dört ödemeye ilişkin makbuz aslının ticaret sicili müdürlüğüne verilmemiş olması tescil işleminin yapılmasına engeldir.

Rekabet Kurumu’na ödenecek olan ve ticaret sicili müdürlüğüne tescil esnasında ibrazı zorunlu olan onbinde dört ödemeye dair makbuz aslının salt kuruluş işlemleri ile sermayenin artışına neden olan tescil edilen olgularda değişikliğe neden olan olgularla sınırlıdır. Bir diğer sınırlama da bu zorunluluğun anonim ve limited şirketler için geçerli olmasıdır. Kayıtlı Sermaye Sistemine Tabi şirketler için ödeme zorunluluğu mevcuttur. Kayıtlı sermaye tavanı içinde yapılacak sermaye artırımlarında da aynı ödemenin yapılması ve tescil esnasında ticaret sicili müdürlüğüne ibrazı zorunludur.

---

¹⁰ “Hazır cetveli” kavramı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 417 nci madde başlığında “Hazır bulunanlar listesi” olarak adlandırılmıştır. 28.11.2012 tarih 28481 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmeliğin 16 ncı maddenin üçüncü fıkrasında “Hazır bulunanlar listesi “, “Yönetim kurulunca hazırlanan genel kurul toplantısına katılabilecekler listesi, toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcileri, toplantı başkanı ile Bakanlık temsilcisinin bulunma zorunluluğu olan toplantılarda Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır ve hazır bulunanlar listesi adını alır.” şeklinde tanımlanmıştır.

Ticaret sicili müdürlüğü, Rekabet Kurumu'na yapılması zorunlu olan ödemenin yapılıp yapılmadığını, mevzuata uygunluğunu, makbuzun doğru ve gerçekliğini araştırmak ve denetlemekle yükümlüdür. Ticaret sicili müdürlükleri, yeni kurulacak olan anonim ve limited şirket statüsündeki şirketlerin sermayelerinin ve sermaye artırımını hâlinde artan kısmın onbinde dördü nispetinde yapılacak ödemelere ilişkin bildirimleri, 4054 Sayılı Kanun Uyarınca Anonim ve Limited Şirketlerin Yapacakları Ödemelere İlişkin Esaslar başlıklı tebliğin beşinci maddesine göre ve bu tebliğde belirtilen cetvelin doldurulması kaydı ile ikişer aylık dönemler hâlinde takip eden ayın 10 una kadar Rekabet Kurumu'na bildirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğe aykırı hareketin müeyyidesi ise aynı tebliğin altıncı maddesinde düzenlenmiştir. Yukarıda sayılan yükümlülüklerden Rekabet Kurumu'na bildirim yükümlülüğü herhangi bir müeyyideye bağlanmamıştır. Ancak Rekabet Kurumu'na yapılması gerekli olan ödemelerin hiç yapılmamasından ya da eksik yapılmasından dolayı ticaret sicili "Memurları"¹¹ sorumludur. Burada dikkat çeken husus, yükümlülüklerin ticaret sicili müdürlüğüne yüklenmiş olmasına rağmen, yaptırımın ticaret sicili müdürlerine yüklenmiş olmasıdır.

IV. 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU'NDAN DOĞAN BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Ticaret sicili müdürlüklerinin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirim yükümlülüğünü iki ana başlıkta incelemek mümkündür;

A-) Sigortalı Yönünden İşe Başlama Bildirimi Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanununun 11 inci maddesine göre şirketin çalıştıracağı işçi sayısı ve işçilerin işe başlama tarihlerinin işveren tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirilmesi gerekmektedir. Ancak bu bildirim, işveren tarafından ticaret sicili müdürlüğüne şirketin kuruluşu esnasında yani tescil aşamasında ticaret sicili müdürlüğüne yapıldığında Sosyal Güvenlik

¹¹ Anılan tebliğin altıncı maddesi başlığında "Ticaret Sicili Memurluğu'nun Sorumluluğu" yazılı olduğu hâlde, yaptırım "Memur" kelimesi kullanılarak şimdiki adı ile ticaret sicili müdürlerine yüklenmiştir. Kanımızca, mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlükteyken düzenlenmiş olan bu hükümdeki yaptırım ve sorumluluk hususunun tekrar gözden geçirilerek "...Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca ödemenin yapılmamasından ve/veya eksik ödemelerden dolayı ticaret sicili müdürlüğü sorumludur. " şeklinde düzeltilmesi hükmün başlığı ve sorumluluk hukuku açısından daha doğru olacaktır.

Kurumu Başkanlığı'na bildirim yükümlülüğü bu kez ticaret sicili müdürlüğüne geçmektedir. Madde metninde geçen “Şirket” kelimesinin tanımı “Tanımlar” başlıklı üçüncü maddesinde yapılmamış ancak “Sigortalı sayılanlar” başlıklı dördüncü maddenin üçüncü fıkrasında kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması açısından sigortalı sayılanlar arasında anonim şirketlerin kurucu ortakları ve/veya yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları sayılmıştır. “Şirket” kelimesinin anlamının açıklığa kavuşturulması ticaret sicili müdürlüklerinin bu Kanun kapsamında hangi şirketler için bildirim yapması gerektiği yönünden önemlidir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 135 inci maddesinin birinci fıkrasına göre “Şirket” kelimesinin “Ticaret şirketleri” ne ve yine aynı Kanununun 124 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise “ticaret şirketleri” kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerine işaret etmektedir. 5510 sayılı yasanın birinci maddesinde belirtildiği üzere Kanunun amacı sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası bağlamında gerçek kişileri güvence altına almak, sigortalardan yararlanacak kişilerin haklarının belirlenmesini sağlamaktadır. Aynı Kanununun 11 inci maddesinde “Adi şirketler” e de değinildiğine göre, “şirket” kelimesini geniş yorumlamak gerekmektedir. 6102 sayılı yasa ile 5510 sayılı yasa birlikte değerlendirildiğinde ticaret sicili müdürlüğünün Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirim yükümlülüğünün kollektif, komandit, anonim, limited şirketler ve kooperatiflerle sınırlı değildir. Adi ortaklıkların bildirim yönünden konunun irdelenmesi gerekmektedir.

İki veya daha fazla hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız tüzel kişiliği haiz ticaret şirketlerinin belirli bir amacı gerçekleştirmek ve kar elde etmek için kurdukları ve müştereken yönettikleri tüzel kişiliği bulunmayan ortaklıklar aracılığıyla işletilen ticari işletmelerin ticaret siciline tescil edilmesine ilişkin usul ve esaslar “Ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği bulunmayan bir ortaklık yapısı ile işlettikleri ticari işletmelerin ticaret sicillerine tescili hakkında tebliğ (İç ticaret 2009/2)” ile 01.04.2009 tarih 27187 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğe göre tüzel kişiliğe haiz ticaret şirketlerinin müştereken belli bir amacı gerçekleştirmek ve kar elde etmek için kurdukları ve müştereken yönettikleri tüzel kişiliği bulunmayan¹² ortaklıklar aracılığıyla işletilen ticari işletmeler talep edilmesi

---

¹² Bkz., Şener, s. 19

hâlinde ticaret siciline tescil edilir. 6102 sayılı yasada belirtilen şekilde bir adi ortaklık¹³ vasfındaki ticari işletmenin tescili¹⁴ hükmü yer almasa da, söz konusu tebliğin kaldırılmaması ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 620 nci maddesi hükmü karşısında halen geçerliliğini sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Ancak gerçek kişi ticari işletme olarak adi ortaklığın tescili ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre mümkün değildir. Bu nedenle 5510 sayılı Kanundan doğan bildirim yükümlülüğü açısından, Ticaret şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı ile İşlettikleri Ticari İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğ kapsamındaki adi ortaklıklar ile anonim şirket, limited şirket, komandit şirket, kollektif şirket ve kooperatiflerin kuruluşları esnasında işçilerin işe başlama tarihlerinin ticaret sicili müdürlüğüne bildirilmesi durumunda bu bildirim Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na yapılmış sayılır. Ticaret sicili müdürlükleri bu bildirim, 5510 sayılı Kanun'un 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre şirketlerin kuruluşlarının tescili tarihinden itibaren en geç on gün içinde yapmak zorundadır. On günlük süre azami süredir ve bu süre içinde bildirim yükümlülüğüne uyulmamasının yaptırımını aynı Kanunun 102 nci maddesi ile düzenlenmiştir. Bildirim yükümlülüğüne uymayan ticaret sicili müdürlüğüne yerine getirilmeyen her bir her bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır. Ayrıca idari para cezasının uygulanmış olması, bildirim yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır.

Bildirim yükümlülüğü açısından uygulamada 5510 sayılı Kanun'un 11 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tâbi şirketlerin nevelerinin değişmesi, birleşmesi veya diğer bir şirkete katılması durumunda, bu hususların ticaret siciline tesciline ilişkin ilân tarihini; adi şirketlerde şirkete yeni ortak alınması durumunda ise en geç yeni ortağın alındığı tarihi takip eden on gün içinde, işyeri bildirgesi ile Kuruma bildirilmek zorundadır." hükmü uygulamada "Bildirim yapacak olan" açısından tereddütlere yol açmaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre tür değişikliği, birleşme ve bölünme durumlarında tescile dair ilan tarihinden; adi şirketlere yeni ortak girişi durumunda ise yeni ortağın alındığı tarihten itibaren on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirilmek zorundadır. Kanunun lafzından bildirim yükümlülüğünün ticaret sicili müdürlüğüne de yüklendiği açıkça anlaşılmamaktadır. Kural olarak 5510 sayılı Kanuna göre

¹³ Bkz., Karahan, s. 32

¹⁴ "Adi Ortaklık Tescili" için bkz., Özsungur, Fahri, s. 6

işe giriş bildirimini işveren yapmakla yükümlüdür. Anılan Kanununun 11 inci maddesinde yükümlülük bağlamında şirket kuruluşlarına münhasır olarak bu kurala istisna tanınmıştır. Bu istisna karşısında, yükümlülüğün kime ait olduğu bildirilmediği durumlarda yükümlülüğün işverene ait olduğu şeklinde yorumda bulunmak doğru olacaktır. Bu nedenle ticaret sicili müdürlüklerinin, işçi işe giriş bildirimini Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına bildirme yükümlülüğünün, yukarıda çerçevesi çizilen “Şirket” türlerini kapsayan kuruluş aşaması ile sınırlı olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

B-) Şirket Ortakları Yönünden Bildirim Yükümlülükleri

12.05.2010 tarih 27579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nin 11 ve 14 üncü maddelerinde belirlenen yükümlülükler şirket ortakları yönünden ticaret sicili müdürlüklerine yüklenmiştir. Bu yükümlülüğü de iki başlık altında incelemek mümkündür;

1) Şirket Ortakları Yönünden Sigortalılığın Başlangıcı ve Bildirim Yükümlülüğü

12.05.2010 tarih 27579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nin 11 inci maddesine göre sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortakların, limited şirketlerde ortakların sigortalılıkları ticaret sicili müdürlüğüne tescil edildiği tarihte başlar. Tescil tarihi ticaret sicili müdürlüklerince Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı’na bildirilmek zorundadır.

2) Şirket Ortakları Yönünden Sigortalılığın Sona Ermesi ve Bildirim Yükümlülüğü

12.05.2010 tarih 27579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nin 14 üncü maddesine göre mahkeme tarafından şirketler hakkında tasfiyenin açılmasına karar verildiğinde şirketlerin ortaklarının sigortalılıkları sigortalının talebinin mevcudiyeti hâlinde mahkemenin karar tarihinde sona erer. Sigortalının talebinin olmaması durumunda, tasfiye kurulu kararının ticaret sicili müdürlüğüne tescil edildiği tarihte şirket ortaklarının sigortalılıkları sona erer. Bu tarih ticaret sicili müdürlüğüne ve sigortalı tarafından on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı’na bildirilir.

Sigortalının talebi durumunda, şirket genel kurulu şirketin tasfiyesine karar verdiğinde şirket ortaklarının sigortalılıkları tasfiyenin başlanmasına karar verilen tarihte son bulur. Anılan tarih sigortalılar tarafından, sigortalının herhangi bir talebinin mevcut olmaması durumunda ise tasfiyenin sonuçlandığına dair tasfiye kurulu kararının ilgili ticaret sicili müdürlüğüne tescil edildiği tarihte son bulur ve bu tarihler ise ticaret sicili müdürlüklerince ve sigortalılarca on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirilir.

Şirketlerin münfesihi duruma düşmüş olması hâlinde sigortalının talebi durumunda şirket ortaklarının sigortalılıkları şirketin münfesihi duruma düştüğü tarih itibarıyla son bulur. Bu tarih sigortalının talebi ile sigortalı tarafından ya da bu talebin olmaması hâlinde münfesihi duruma düşmüş olan şirketin tasfiyesinin neticelendirildiğine dair tasfiye kurulu kararının ilgili ticaret sicili müdürlüğüne tescil edildiği tarihte son bulur ve anılan tarihler ticaret sicili müdürlüklerince ve sigortalılarca on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na bildirilir.

V. ŞİRKETLERDE YAPI DEĞİŞİKLİĞİ VE AYNİ SERMAYE KONULMASINDA SİCİLLER ARASI İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN TEBLİĞ'DEN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜK

31.10.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış olan “Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ” in dördüncü maddesi gereğince ticaret sicili müdürlüklerinin bir kısım yükümlülükleri mevcuttur.

Ticaret şirketlerinin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tür değiştirmelerinde, tür değiştiren şirketin malvarlığına dâhil olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri buna benzer sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların, yeni tür adına tescilinin hızlı ve güvenli bir şekilde yapılması amacıyla, tescili yapan ticaret sicili müdürlüğü tarafından yeni türün tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere anılan tebliğin 5 inci maddesinde belirtilen unsurlar bildirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ticari işletmenin devrinde devredilen ticari işletmeye sürekli olarak özgülenmiş bulunan malvarlığına dâhil olan; tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri buna benzer sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların, devralan adına tescilinin

gecikmeksizin yapılması amacıyla, tescili yapan ticaret sicili müdürlüğü tarafından ticari işletmenin devrinin tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere anılan tebliğin beşinci maddesinde belirtilen unsurlar bildirilir.

13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ticaret şirketlerinin birleşmelerinde¹⁵ devralan şirketin, bölünmelerinde ise bölünen şirket dışındaki bölünmeye katılan diğer şirketlerin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlükleri tarafından; devrolunan veya bölünen şirketin malvarlığına dâhil olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile buna benzer sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların, devralan şirketlerin adına tescilinin hızlı ve güvenli bir şekilde yerine getirilebilmesi için, birleşme ya da bölünme kararının tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere anılan tebliğin beşinci maddesinde belirtilen unsurlar bildirilir.

6102 sayılı Kanun'un 128 inci maddesine göre bir ticaret şirketine aynı sermaye olarak konulan ve tapu, gemi ve fikri mülkiyet ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların şirket adına tescilinin gecikmeksizin yapılması amacıyla; tescili yapan ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil işlemi ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere anılan tebliğin beşinci maddesinde belirtilen unsurlar bildirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülmesi hâlinde, şirketin malvarlığına dâhil olan; tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri buna benzer sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların, ticari işletme işletecek kişi veya kişiler adına tescilinin gecikmeksizin yapılması amacıyla, tescili yapan ticaret sicili müdürlüğü tarafından ticari işletmenin tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere anılan tebliğin beşinci maddesinde belirtilen unsurlar bildirilir.

Bu tebliğde yazılı olan “Eş zamanlı” kelimesinin süre bağlamında nasıl bir anlam ifade ettiği konusunda tebliğde bir açıklık bulunmamaktadır. “Eş zaman”, senkronu ifade eder. Senkron ise, farklı olguların aynı zamanda gerçekleşmesidir. Bu nedenle “Eş zaman” ifadesini yapılacak tescil süresi ile aynı süre içinde anlamak gerekmektedir. Ticaret sicili müdürlüğünün iş yüküne göre aynı gün içindeki bu süre elbette kesin ve net bir süre olarak algılanmamalıdır. Ancak azami süresi belirtilmiş olmasa bile eş zaman olan süreyi hak kaybına sebebiyet verecek bir zaman dilimi olarak algılamak da yanlış olur. Kısaca izah etmek gerekirse bir gün içerisinde gerçekleşen bir

---

¹⁵ Akdağ Güney, Necla, s. 106

tescil işleminde bildirim yükümlülüğü, “Eş zamanlı” ifadesi düşünülürse en geç ertesi günün mesai saati bitimine kadar sarkıtılabilmelidir. Daha uzun bir sürenin olağan olduğunu kabul etmek “Eş zamanlı” ifadesinin ve anılan tebliğin amacına aykırı düşecektir. Tescil işleminin süre gerektirdiği ya da tescil için inceleme süresi gereken zamanlarda “Eş zaman” bu inceleme zamanını da kapsayacaktır.

VI. TİCARET SİCİLİ YÖNETMELİĞİ'NDEN DOĞAN BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Ticaret Sicili Yönetmeliği ticaret sicili müdürlüklerine özellikle müdürlükler arası iletişim açısından aşağıda izah edilecek yükümlülükler yer vermiştir.

1-) Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 111 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, ticari işletmelerin merkezlerinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü çevresi dışında başka bir ticaret sicili müdürlüğünün sicil çevresi içerisine giren bir adrese merkezlerini taşınması durumunda yeni merkezin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğü eski merkezin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğünü bilgilendirir. Yürürlükten kaldırılmış olan Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 47 nci maddesinde belirtilmiş olan yeni merkezdeki tescilin ilan edilmiş olma ve yeni merkeze yapılacak olan bildirimde tescilin ilan edildiği Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nin tarih, numara ve ilanın bulunduğu sayfanın gösterilme mecburiyeti ortadan kaldırılmıştır. Bu nedenle ticaret sicili müdürlüklerine, ticari işletmelerin yeni yer ticaret sicili müdürlüğü merkezine taşınması durumunda gazete ilanına gerek kalmaksızın, tescil ile birlikte bildirim yükümlülüğü getirilmiştir.

Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 114 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre ticari işletmelerin merkez nakillerinde eski merkezin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğü, kayıt silme işlemi müteakip sicil dosyasının aslını, dosya içeriğindeki belgelerin tarih sırasına göre hazırlanmış dizi pusulası ile birlikte en geç on iş günü içinde yeni merkezin bulunduğu müdürlüğe güvenli bir şekilde gönderir. Aynı yönetmeliğin 111 inci maddesine göre yapılan bildirim neticesinde eski merkezin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü olarak, eski merkez sicil dosya aslının yeni merkezin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne güvenli bir şekilde gönderilmesi zorunludur. Güvenli bir şekilde ifadesinden gönderme şeklinin nasıl olacağı konusunda da bir açıklık bulunmamaktadır. Ticaret sicili müdürlüğü gönderim şeklinin güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Gönderimin dışındaki en önemli sorun

ise eski merkezin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğünün kayıt silme işlemini nasıl yapacağıdır. Yönetmeliğin 113 üncü maddesinin birinci fıkrası “Eski merkezdeki kaydın silinmesi, yeni merkezdeki tescilin bildirilmesi üzerine yapılır.” hükmünü amirdir. Eski merkezdeki kaydın silinmesi, yeni merkezdeki tescilin bildirilmesine bağlanmıştır. Bu hükümden bildirim ticaret sicili müdürlüğünün yapma yükümlülüğü çıkarılmamalıdır. Açıkça yükümlü taraf belirtilmediğine ve eski merkezdeki ticaret sicili müdürlüğünün yeni merkezde tescilin yapıldığını gerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi gerekse Merkezi Kayıt Sistemi¹⁶ adı verilen MERSİS¹⁷ sisteminden öğrenme ihtimali olduğuna göre “Bildirilmesi üzerine” kelimesinden bildirim ilgililerin ve ticaret sicili müdürlüklerinin yapabileceğini anlamak gerekir. İlgililer¹⁸ ise ticari işletmeyi temsile yetkili kılınmış gerçek ya da tüzel kişilerdir.

2-) Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 124 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre ticari işletmenin merkezinin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğü, ticari işletmenin şubelerinin tescil edilmiş olduğu ticaret sicili müdürlüklerine merkez kayıtlarında meydana gelen değişiklikleri bildirmekle yükümlüdür. Bu hüküm gereğince merkez sicile kayıtlı ticari işletmelerin başka sicil sınırları içerisinde şube açmaları durumunda merkez sicildeki değişiklikler bu şubelerin kayıtlı oldukları ticaret sicili müdürlüklerine bildirilir.

3) Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 127 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre şirketlerin birleşmesinde devrolunan şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğü birleşmenin tescilini, devralacak şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğüne derhâl bildirir. Aynı maddenin beşinci fıkrasına göre devralan şirketin birleşme dolayısıyla sermaye artırımı yapmasının gerekli olduğu durumlarda, sermaye artırımı ile birleşme kararı eş zamanlı olarak tescil edilir. Yeni kuruluş yoluyla birleşmede ise yeni kurulacak şirketin

¹⁶ “Elektronik Sicilin İncelenmesi” olgusunun detaylı incelemesi için bkz., Akdağ Güney, Necla, s. 54

¹⁷ Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin dördüncü maddesinin “g” bendi Merkezi Sicil Kayıt Sistemini (MERSİS) “Ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü, ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulduğu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile TOBB nezdinde oluşturulan ve işletilen merkezi ortak veri tabanını da içeren bilgi sistemini ifade eder” şeklinde tanımlamıştır.

¹⁸ “Başvuruya yetkili kişiler” başlığı altında düzenlenmiş Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 22 nci maddesinde sayılan kişiler “İlgililer” kavramı içine girmektedir.

kuruluşu ile birlikte birleşme kararı eş zamanlı olarak tescil edilir. İşbu tescili yapan ticaret sicili müdürlüğü durumu devrolunan şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğüne derhâl bildirir. Aynı maddenin altıncı fıkrasına göre devralan şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğü; devrolunan şirketin malvarlığına dâhil olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların devralan şirket adına tescilinin gecikmeksizin yapılması gayesi ile; yeni hak sahibini, şirketin birleşme kararının tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhâl bildirir

4) Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 129 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına göre bölünen şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğü bölünme kararının tescilini, bölünmeye katılan diğer şirketlerin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğüne derhâl bildirir. Bölünen şirketin malvarlığını devralan diğer şirketler, bölünme nedeniyle yapılacak sermaye artırımını ve bölünme kararını eş zamanlı olarak ticaret sicili müdürlüğüne tescil ettirir. Bölünen şirketin malvarlığının yeni kurulacak şirket tarafından devralınması durumunda bölünme kararı, kuruluşla birlikte eş zamanlı olarak ticaret sicili müdürlüğüne tescil ettirilir. Tescili yapan ticaret sicili müdürlüğü, tam bölünme hâlinde, yapılan tescili bölünen şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlüğüne derhâl bildirmekle yükümlüdür. Bölünmeye katılan diğer şirketlerin kayıtlı olduğu ticaret sicili müdürlükleri; bölünen şirketin malvarlığına dâhil olan fikri mülkiyet, tapu, gemi sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan ve müdürlüklerinde kayıtlı olan şirket tarafından devralınan mal ve hakların şirket adına tescilinin gecikmeksizin yapılması için; yeni hak sahiplerini, bölünme kararlarının tescili ile eş zamanlı olarak fikri mülkiyet, tapu, gemi sicilleri ile benzeri sicillere derhâl bildirmekle yükümlüdür.

5-) Ticaret Sicili Müdürlükleri tescil edilmesi gereken bir olgunun ilgilisi tarafından tescil ettirilmediğini haber aldığı anda, tescil başvurusunda bulunmakla yükümlü kişileri, otuz gün içinde tescil başvurusunda bulunmaya ya da tescili gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırarakla yükümlüdür. Bu çağrı üzerine, Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin 36 ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince süresi içinde tescil isteminde bulunulmaması ya da kaçınma sebepleri bildirilmiş olsa bile kaçınma sebeplerinin ticaret sicili müdürlüğüne yeterli görülmemesi durumunda ticaret sicili müdürlüğü, bu durumu ticaret sicili müdürlüğünün bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine

bildirmekle yükümlüdür. Yukarıda belirtilen koşullara uygun hareket etmeyen, süresi içerisinde tescil isteminde bulunmayan, kaçınma sebeplerini bildirmeyen kişi, 6102 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen idari para cezasıyla cezalandırılır. Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 36 ncı maddesinin dördüncü fıkrası gereğince idari para cezası verilmesine rağmen, Kanuni süre içerisinde tescil isteminde bulunmamakta direnilmesi durumunda, ticaret sicili müdürlüğü bu durumu ticaret sicili müdürlüğünün bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine bildirmekle yükümlüdür. İşbu kayıtlar Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasında zikredilen “İhtar ve ceza defteri” ne kayıt olunur ve akıbeti ticaret sicili müdürlüğünce takip edilir.

6-) Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 121 inci maddesinin birinci fıkrasına göre ticari işletmelerin şubeleri, merkezlerinin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü bünyesinde tutulan sicile gönderme yapılarak bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğüne tescil edilir. Ticari işletmenin şubesinin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğünce, şube tescilinin yapıldığı hususu ticari işletmenin merkezinin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğüne bildirilmesi zorunludur.

VII. 1147 SAYILI TİCARİ İŞLETME REHİNİ KANUNU'NDAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜK

Ticaret sicili müdürlüklerinin resmi kurumlara bildirim yükümlülükleri arasında 1147 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu'ndan ve Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü'nden doğan yükümlülükler yer almaktadır. Kanun ve Tüzük hükümlerine uygun tescil edilmiş bir ticari işletme rehinde, ticaret sicili müdürlüğünün aşağıdaki konularda bildirim yükümlülüğü vardır.

1147 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu'nun “Rehnin diğer sicillere bildirilmesi” başlıklı hükmü ile Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü'nün altıncı maddesine göre ticaret sicili müdürlükleri, ticari işletme rehni akabinde rehin bilgisini; taşınmaz, lisans, marka, ihtira beratı, sınai haklar, maden işletmesi, motorlu araçlar, gemiler ticari işletmenin rehne dâhil unsurları arasında bulunduğu takdirde bu malvarlıklarının kayıtlı oldukları sicil ya da kurumlara yazılı olarak bilgi vermek zorundadır. Taşınmaz ile ilgili bilgi verme yükümlülüğü, ticari işletmenin üzerinde faaliyet göstermesi ve taşınmazın işletme sahibine ait olması ile sınırlandırılmıştır. Taşınmaz için getirilen bu sınırlama diğer malvarlıkları için getirilmemiştir. Rehne dâhil olan unsurlardan bir kısmı ya da tamamı üzerinde meydana gelebilecek

rehin bölgesi değişikliği, rehnin kalkması, sicil üzerinde olası değişiklikler, sicilde yapılacak olası düzeltmeler, kaydın silinmesi gibi durumlar da ticaret sicili müdürlüğü tarafından rehne dâhil olan bu unsurların bağlı bulunduğu sicil ya da kuruma bildirilir.¹⁹ Ticari işletmenin kaydının silinmesi de rehin alacaklısına ticaret sicili müdürlüğü tarafından bildirilir.²⁰

“Sicil bölgesinin değişmesi” başlıklı Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü’nün yedinci maddesinde rehne konu ticari işletmenin bağlı bulunduğu sicil sınırı dışında başka bir sicil çevresine taşınması hali düzenlenmiştir. Böyle bir durumda ticaret sicili müdürlüğü rehnin bir örneğini, ticari işletmenin taşındığı yer ticaret sicili müdürlüğüne göndermekle yükümlüdür.

“Kaydın ilgililere bildirilmesi” başlıklı Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü’nün 12 nci maddesi hükmüne göre, ticari işletme rehninin kaydı esnasında rehin alacaklısı ya da vekilinin hazır bulunmadığı durumlarda ticaret sicili müdürlüğü, rehin kaydının gerçekleştiğini rehin alacaklısına ya da vekiline bildirir. “Nakil isteminin bildirilmesi” başlıklı Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü’nün 13 üncü maddesi hükmüne göre rehin borçlusunun rehin alacaklısının muvafakatını gösterir bir belge ibraz etmemesine rağmen ticaret sicili müdürlüğündeki rehin kaydının başka bir ticaret sicili müdürlüğü çevresine naklini istemesi durumunda, ticaret sicili müdürlüğü durumu hemen rehin alacaklısına bildirmekle yükümlüdür. “Sicilde sonradan tesis edilen kaydın öncekilere bildirilmesi” başlıklı Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü’nün 14 üncü maddesi hükmüne göre, ticaret sicili müdürlüğü, rehne dâhil unsurlardan bazıları üzerinde sonradan tesis edilecek olan

¹⁹ Bkz., Ertaş, Şeref, Ticari İşletme Rehni, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 2005, C. VII, (s. 39-50), s. 47; Alacağın son bulması başlığı altında düzenlenmiş Ticari İşletme Rehni Kanunu’nun 19 uncu maddesi hükmüne göre “Alacağın son bulması hâlinde, ticari işletmenin sahibi Ticaret veya Esnaf ve Sanatkâr Sicilindeki rehnin kaydının terkinini alacaklıdan isteyebilir. İcra ve İflas Kanunu’nun 153 üncü maddesi ticari işletme rehninin terkinini hâlinde de tatbik edilir. Rehnin terkinini sicil memuru tarafından 8 inci maddede zikredilen sicillere işlenmek üzere bildirilir.”

²⁰ “Rehnin sona ermesi ve ticari işletmenin kaydının terkinini” başlığı altında düzenlenmiş Ticari İşletme Rehni Kanunu’nun 18 inci maddesi hükmüne göre “Ticari işletmenin kaydının Ticaret veya Esnaf ve Sanatkâr Sicilinden terkinini sicil memuru tarafından derhâl alacaklıya bildirilir. Ticari işletmenin kaydının Ticaret veya Esnaf ve Sanatkâr Sicilinden terkin edilmesi hâlinde alacağın tamamı muaccel olur. Terkinin alacaklıya tebliğinden itibaren iki ay zarfında tescil edilmiş bulunan işletme rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takibi yapılmadığı takdirde rehin hakkı düşer. Tahsil edilemeyen alacağın takibi genel hükümlere tabidir.”

rehinleri, önceki rehin alacaklılarına bildirmekle yükümlüdür. “Rehnin icra dairesine bildirilmesi” başlıklı Ticari İşletme Rehni Sicili Tüzüğü’nün 15 inci maddesi hükmüne göre, ticari işletmenin ya da işletmedeki unsurları ile ilgili haciz işlemlerinde icra müdürlüğünün bilgi istemesi durumunda, ticaret sicili müdürlüğü istenilen bilgileri vermekle yükümlüdür.

SONUÇ

Bilgi, teknoloji, nüfus, gereksinim ve ihtiyaçlar hızla artmaktadır. Ticari işletmeler ve şirketler de artan nüfusa paralel bir ivme kazanmaya başlamıştır. Özellikle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilen “Tek kişilik şirket” kurma serbestisi ve yeniliği var olan şirketleri bile parçalara ayırmıştır. Bu hızlı ivmeler, mevzuatlarda olası değişiklikleri de zorunlu kılmaya başlamış ancak uygulama ile teori arasında zamansal anlamda kaymalara sebebiyet vermiştir. Teori bağlamındaki mevzuat değişikliklerinin, fiili ve uygulama anlamında eş düzey bir şekilde bağdaşması özellikle resmi kurumlar arasındaki iletişimi güçlü kılacaktır. Bilişim ve teknolojinin faydalarını, resmi kurumlar arasındaki bilgi alışverişi açısından uygulanabilir kılmak hukukun hızlı ve etkin işlemlerini de sağlayacaktır.

Türk Ticaret Kanununda yapılan değişikliklerin, diğer Kanun, Tüzük, Yönetmelik, Tebliğ ve mevzuat hükümlerine ivedi bir şekilde işlenmesi ve kurumlar arası iletişim ağını güçlü kılacak hükümlerle de desteklenmesi gerekmektedir. Kurumsal iletişimde önemli bir rol oynayan “Belge Yönetimi”²¹ nin değişen şartlara uyumunun ivedi olarak sağlanması, hızlı ve verimli iletişimi etkin kılacaktır. Resmi yazışmaların ve bilgilendirmelerin zaman boyutunu en iyi şekilde kullanabilmek adına kolay yöntemlerle ve bilişim ağını kullanarak gerçekleştirmek, ticari işletme sahiplerini, şirketleri de olumlu yönde etkileyecektir. Kanımızca, ticaret sicili müdürlüklerinin resmi kurumlara bildirim yükümlülüklerinin tek bir yasal düzenleme ile hüküm altına alınması olası uygulama sorunlarını ve uygulama birliği problemlerini de çözüme kavuşturacaktır.

---

²¹ Özdemirci, Fahrettin. Kurumsal İletişim ve Belge Yönetimi, I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim, Mayıs 2006, (s. 1-9), 4 vd. http://eprints.rclis.org/12366/1/kurumsaliletisim_belge_von.pdf. (17.01.2014)

KAYNAKÇA

- AKDAĞ Güney. Necla, (2011). *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili*. İstanbul
- BİLGİLİ, Fatih / Demirkapı, Ertan. (2013). *Ticari İşletme Hukuku*. Bursa.
- BİLGİLİ, Fatih / Demirkapı, Ertan. (2013). *Şirketler Hukuku*. Bursa.
- ERTAŞ, Şeref. Ticari İşletme Rehni, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 2005, C. VII, (s. 39-50)
- GÖKTÜRK, Kürşat. *Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Mayıs 2013, C. XVII, Sa. 1-2, (s. 631-662).
- KARAHAN, Sami. (2013). *Şirketler Hukuku*. Konya.
- KENDİGELEN, Abuzer. (2012). *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*. İstanbul.
- ÖZDEMİRCİ, Fahrettin. *Kurumsal İletişim ve Belge Yönetimi*, I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim, Mayıs 2006, (s. 1-9), 17 Ocak 2014 http://eprints.rclis.org/12366/1/kurumsaliletisim_belge_yon.pdf adresinden erişildi.
- ÖZSUNGUR, Fahri. (2013). *Ticaret Sicili İşlemleri El Kitabı*. Adana.
- PULAŞLI, Hasan. (2014). *Şirketler Hukuku Şerhi*. Ankara.
- ŞENER, Oruç Hami. (2012). *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*. Balçova.
- TEKİNALP, Ünal. (2013). *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, İstanbul.
- Şirket Birleşmelerinde Bildirim* 2013. 29 Aralık 2014 <http://www.ticaretsicili.net/sirket-birlesmelerinde-bildirim> adresinden erişildi.
- Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynı Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ* 2012. 2 Ocak 2014 <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.16729&MevzuatTliski=0&sourceXmlSearch=%C5%9Eirketlerde%20Yap%C4%B1%20De%C4%9Fi%C5%9Fikli%C4%9Fi%20ve%20Ayni%20Sermaye%20>

Konulmas% C4% B1nda% 20Siciller% 20Aras% C4% B1% 20% C4% B0% C5% 9Fbirli% C4% 9Fine% 20% C4% B0li% C5% 9Fkin% 20Tebli% C4% 9 F adresinden erişildi.

Türk Ticaret Kanunu 2012. 11 Ocak 2014 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> adresinden erişildi.

Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik 2012. 11 Ocak 2014 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121128-7.htm> adresinden erişildi.

Ticaret Sicili Yönetmeliği Deđiřti 2013. 12 Ocak 2014 <http://www.ticaretsicili.net/ticaret-sicili-yonetmeliđi-cikti/> adresinden erişildi.